

Oponentský posudek diplomové práce
Alžběty Mackové:
Iniciační rituál v kontextu liturgie Arménské apoštolské církve

Autorka nejen upozorňuje, ale zvoleným postupem i demonstruje, jak úzce spolu souvisí dějiny arménskému národa, církve a náboženských rituálů. Proto vychází logicky od dějin „církve a země“, které se pokouší ve vší stručnosti představit a upozornit na uzlové body, mající rozhodující význam pro pochopení náboženských, kulturních a politických vlivů, jež se podílely na utváření arménskému národa a mentality. Důležitým faktorem je otázka vlivu rozsáhlé diaspory mimo území Arménie. Práce se tedy nesoustřeďuje úzce na průzkum jedné z výsečí liturgického života, ale tato je vřazena do opravdu širokého kontextu. Již tento souhrn lze považovat za přínosný. Nehledě na úvahy v závěru práce, které – opřeny o bohaté studium pramenů a vlastní zkušenosti – kladou otázky po kontinuitě či vztahu tradice a inovace v rámci zřejmě silného asimilačního procesu mimo území Arménské republiky. Jen okrajově je zmíněna účast Arménské apoštolské církve na ekumenickém hnutí, která je však jak na evropské tak světové úrovni poměrně významná.

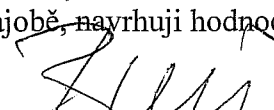
Jako příklad, na kterém lze dobře vyložit specifikum i dlouhou tradici, která utváří Arménskou apoštolskou církev, si autorka zvolila „iniciační rituál“. Nenalezl jsem zdůvodnění pro volbu tohoto termínu, ale z hlediska terminologického je jistou výhodou: nejde totiž pouze o křest, ale o tři bohatě rozvinuté rituály spojené do jednoho (křest, pomazání, eucharistie). Jelikož autorka nadále užívá pro tento komplex termínu „křest“ usuzuji, že ani v arménské terminologii se neobjevuje jiný název pro tyto úkony na počátku křesťanského života.

Diplomantka předvádí znalost všech dochovaných hlavních pramenů, které vedly k tvorbě v současnosti užívané křestní liturgie, mezi sebou je porovnává a upozorňuje na postupné změny. Zdá se, že celková tendence vede ke „zjednodušování“. Nesporným přínosem je překlad celé křestní liturgie z arménštiny s komentářem. Tento komentář nebyl právě snadný úkol a výsledný text má podobu scénáře: levý sloupec obsahuje co a kdo říká, pravý sloupec úkony. V bohatých poznámkách pod čarou se podává vysvětlení základních symbolů a symbolických úkonů. Vlastní interpretace, ne příliš rozsáhlá, je pak v závěrečném souhrnu.

Těžkostí musela autorka překonat celou řadu. Tu základní – znalost arménštiny a celého kontextu – překonala svým obdivuhodným souběžným studiem na FF UK a studijním pobytem v Arménii (a Vídni). Další těžkost spočívá v tom, že Arménská apoštolská církev „nedospěla... k soustavnému systematickému formulování vlastní teologie“ (99). Tedy nemá ani „učení o křtu“. Dalším problémem je, že existují-li nějaké vlastní texty, pak jsou to často autohagiografie, které je třeba umět číst. Nicméně diplomantka se mohla opřít nejen o samotné prameny, ale rovněž o širší základnu textového bádání, jak dokládá poměrně rozsáhlý bibliografický seznam. Ten by šel rozšířit o knihu Hansjörga auf der Maur, Die Osterfeier in der Alten Kirche, Münster 2003, která by asi nepřidala nic zásadně nového, snad jen pomohla ještě plastičtěji pojednat některé křestní rituály (autor zde komentuje arménský lekcionář z 5. století, který užívá i Macková ve vydání Ch.Renouxe, obsahující např. biblické texty pro křestní katecheze) či celek církevního roku.

Práce je logicky vystavěná, přehledná, představuje dobrý souhrn toho, co bylo třeba ke zvolenému tématu prostudovat. Bylo by si možná přáti poněkud šířeji pojatou (teologickou) interpretaci pramenů, podrobnější informace o edicích, případně pojednání o vztahu křtu a eklesiologie či antropologie. I tak práce přesahuje svým rozsahem běžný průměr. Chyby by šlo vytknout v oblasti formální úpravy, jedná spíše o běžné nečistoty počítačové sazby (mezery, odstavce etc.), řada chyb se objevuje v textu (především v bibliografických údajích; tyto chyby jsou nekonečně množeny užíváním blokového kopírování).

Diplomovou práci rád doporučuji k obhajobě, navrhuji hodnocení B.

ThDr. Ladislav Beneš
odborný asistent